

FÜGGETLEN RENDÉSZETI PANASZTESTÜLET

☒: 1358 Budapest, Széchenyi rakpart 19.

☎: 441-6501

Ügyszám: FRPS/371/2011/Pan.

A Független Rendészeti Panasztestület

323/2011. (XI. 9.) számú

állásfoglalása

A Független Rendészeti Panasztestület (a továbbiakban: Testület) **panaszos**¹ 2011. június 28-án előterjesztett panasza alapján indult eljárásban a 2011. november 9-én – Fráterné dr. Ferenczy Nóra testületi tag és dr. Kádár András Kristóf testületi tag távollétében – megtartott zárt ülésén hozott állásfoglalását

m e g k ü l d i a z O r s z á g o s R e n d ő r f ő k a p i t á n y n a k .

A Testület megállapítása szerint a vizsgált ügyben **alapjogot súlyosan sértő intézkedésre került sor.**

A Testület állásfoglalása ellen jogorvoslatnak helye nincs.

Indokolás

I.

1) A panaszos 2011. június 28-án postai úton juttatta el a Testület részére beadványát, amelyben sérelmezi, hogy 2011. június 22-én 20 óra 15 perckor Sz. városban, a T. körúton előállították. A panaszos elmondása szerint, körözésének oka az volt, hogy a neki küldött idézést nem vette át, ugyanakkor megjegyzi, hogy őt szabályszerűen, postai úton, a megfelelő időkorlátok betartásával senki sem idézte. Idézést meghatalmazott jogi képviselője részére sem kézbesítettek, pedig ilyen esetben az idézés tényéről a rendőrség őt is köteles lenne értesíteni.

A panaszos előadja, hogy az esetet nagyjából 1,5 hónappal megelőzően egy volt kollégája hívta a Szegedi Rendőrkapitányságról, hogy menjen be egy idézésért, amit egy r. törm. küldött B. városból. A panaszos szerint lakcíme, bejelentett tartózkodási helye és telefonszáma bizonyosan ismert a hatóságok előtt, mivel a korábbi iratokat is postai úton kézbesítették számára. A panaszos kérte, hogy az idézés kézbesítése történjen postán, mire

¹ Az Rtv. 93/A. § (8) bekezdése értelmében a panaszos személyes adatait töröltük.

volt kollégája azt a választ adta, hogy „nem akar autózni”, inkább menjen be az idézésért a panaszos maga. A panaszos jelezte, hogy dolgozik, így csak este 6 után tud bemenni a kapitányságra, mire azt a választ kapta, hogy reggel 10 és este 8 óra között bármikor befáradhat átvenni az idézést. A panaszos „talán másnap” 6 után bement a rendőrkapitányságra, a kapuból telefonált, mire azt a választ kapta, hogy volt kollégája nincs ott, és nem tudnak semmilyen idézésről. Emlékei szerint, ez egy pénteki nap lehetett, és úgy tájékoztatták, hogy hétfőn kell visszajönnie. Hétfőn újra megjelent a kapitányságon, de bővebb felvilágosítást ekkor sem kapott ügyéről. Egy r. zls.-sal sikerült beszélnie, akit ismételten megkért, hogy ha már személyesen nem megoldható, postai úton kéri az idézés kézbesítését. Ezt követően a panaszost 2011. június 22-én előállították, 72 óra időtartamra őrizetbe vették és 24 órát kellett a Szegedi Rendőrkapitányság fogdájában eltöltenie.

A panaszos szerint, a körözést 2011. május 25-én adták ki ellene, és azon mind lakcímét, mind tartózkodási helyét feltüntették. A körözés kiadása óta eltelt időben nem keresték telefonon sem, és tudomása sem volt róla, hogy körözés van érvényben ellene. A panaszos állítása szerint nem az történt, hogy nem vette át az iratot, hanem azt egyszerűen nem adták át számára.

Beadványa végén a panaszos megjegyzi, hogy 14 éven keresztül volt a rendőrség hivatásos állományú tagja, így az idézés, valamint a körözés kiadásának szabályaival tisztában van. Úgy véli, hogy a rendőrség súlyos szakmai hibát vétett, amelynek következményeként őt személyes szabadságában jogosulatlanul korlátozták.

2) A Testület munkatársa 2011. október 28-án telefonon kereste meg a panaszost az előállítás körülményeinek pontosítása végett. A panaszos ekkor, panaszát kiegészítve elmondta, hogy kezeit hátrabilincseltek, amelyet ő egyáltalán nem értett, hiszen semmiféle ellenállást nem tanúsított az intézkedés fogantatásakor, támadásától pedig nem kellett tartani, hiszen az intézkedést volt kollégái fogantatták. Úgy nyilatkozott, hogy előállítására az idézés szabályszerűtlensége folytán került sor, ezért panaszában is ezen sérelmét hangsúlyozta, de emellett a bilincs használatát is kifogásolja, hiszen alkalmazása egyáltalán nem volt indokolt.

II.

A Testület a tényállás tisztázása érdekében megkereséssel fordult a rendőrséghez. A rendelkezésre bocsátott dokumentumokból az alábbiak állapíthatók meg.

1) 2011. május 12-én kelt levelében a Szegedi Rendőrkapitányság Közrendvédelmi Osztály Fogda és Kísérőőri Alosztály osztályvezető helyettese értesítette a Budapesti Rendőrfőkapitányság (a továbbiakban: BRFK) Gazdaságvédelmi Főosztály Vagyonvédelmi Alosztályát, hogy a panaszos, valamint élettársa idézésének kézbesítését végrehajtani nem tudták, tekintettel arra, hogy a címzettek visszatérő ellenőrzésük során sem nyitottak ajtót bejelentett lakóhelyükön. A levél kitér arra, hogy a panaszos a megbeszélt időpontban a kapitányságon nem jelent meg, később pedig nem tudták telefonon elérni.

2) 2011. augusztus 8-án kelt jelentésében a r. tzls. elmondta, hogy 2011 májusában egyik őrparancsnoki szolgálata alkalmával, az esti órákban a kapitányság belső vonalán beszélt a panaszossal. A r. tzls. a beszélgetés pontos napjára nem emlékszik. A panaszos volt kollégájával, egy r. zls.-sal kívánt beszélni, mire a r. tzls. közölte vele, hogy kollégája

szolgálatára már letelt, és nincs az épületben. Mikor a r. tzls. megkérdezte a panaszostól, hogy miben tud segíteni, közölte, hogy a r. zls. kereste korábban és megbeszélték, hogy majd bejön, de mást nem említett, csak utalt arra, hogy majd megbeszéli ezt a r. zászlóssal telefonon. A r. tzls. a r. zászlóst a beszélgetésről tájékoztatta.

2) A r. zls. 2011. augusztus 9-én kelt jelentésében arról számol be, hogy a BRFK Gazdaságvédelmi Főosztály Vagyonvédelmi Alosztály megkeresésére több alkalommal is megkísérelte a panaszos tartózkodási helyén számára, valamint élettársa részére az idézést kézbesíteni. A megkeresés szerint a panaszost gyanúsítottként, élettársát pedig tanúként kívánták kihallgatni. A jelentés szerint kézbesítési kísérletei egyik nap sem jártak eredménnyel, mivel a címzettek egyetlen alkalommal sem nyitottak ajtót, ezért a r. zls. adatgyűjtést végzett a Robotzsaru Neo számítógépes rendszerben a panaszos egyéb elérhetőségeinek felkutatása érdekében. A r. zls. a rendszerből megállapította, hogy a panaszos és élettársa idézhető lakcímmel nem rendelkezik, de mivel a panaszos mobiltelefon számát tartalmazta a rendszer, a kapcsolatfelvétel lehetővé vált. A r. zls. telefonon tájékoztatta a panaszost, hogy a BRFK-tól soron kívüli jelzéssel érkezett idézöt kell kézbesítenie, melyre a panaszos, elmondása szerint azt válaszolta, hogy mivel dolgozik, és nem tartózkodik napközben a lakásban, 2011. május 11-én ő fog a kapitányságon az idézés átvétele érdekében megjelenni. A panaszos kérte a r. zls-t, hogy hozza tudomására, mely időpontban lesz szolgálati helyén elérhető. A panaszos 2011. május 11-én nem jelent meg, és őt a r. zls. hiába próbálta másnap több ízben is elérni, ezért 2011. május 12-én elkészítette jelentését az idézés kézbesítésének eredménytelenségéről. A jelentés elkészítésekor a megkeresés teljesítésének a BRFK által megszabott, 2011. május 13-ai határidejére volt tekintettel. A r. zls. jelentésében rögzíti, hogy az eltelt időre és az ügyteherre tekintettel arra már nem emlékszik, hogy a panaszos kereste-e őt az idézés átvétele érdekében ezt követően.

4) 2011. augusztus 10-én kelt összefoglaló jelentésében a Szegedi Rendőrkapitányság osztályvezetője a fentiekben túlmenően arra a megállapításra jut, hogy mivel a megkeresést határidőre kellett a Szegedi Rendőrkapitányságnak teljesítenie, az eredménytelen kézbesítési kísérleteket követően annak sikertelenségéről valószínűleg azt megelőzően tájékoztatták a BRFK Gazdaságvédelmi Főosztály Vagyonvédelmi Alosztályát, hogy a panaszos egy a megbeszéltektől eltérő, közelebbről meg nem határozható májusi időpontban megjelent a kapitányságon. Az osztályvezető úgy értékelte, hogy a r. zls. a kézbesítésre vonatkozó jogszabályok alapján járt el, és minden tőle telhetőt megtett az idézés kézbesítése érdekében.

5) 2011. augusztus 11-én kelt jelentésében az Újszegedi Rendőrkapitányság mb. őrsparancsnoka előadta, hogy a panaszossal szemben 2011. június 22-én 20 óra 20 perckor kollégái intézkedtek. A panaszost a körzeti megbízottak igazoltatták, átvizsgálták, majd, mivel ellene a BRFK Gazdasági Osztály csalás miatt elfogatóparancsot adott ki, elfogták. A panaszost a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.) 33. § (1) bekezdés b) pontja alapján előállították, és az Rtv. 20. § (2) bekezdésében foglaltaknak megfelelően tájékoztatták – előállítása során nem kívánt panasszal élni az eljárás ellen. Az őrsparancsnok megítélése szerint az intézkedés jogszerű és szakszerű volt, ezért fegyelmi eljárás megindítását nem látta indokoltnak.

6) A körzeti megbízottak jelentései megerősítik a korábban már kifejtetteket és egybehangzóan állítják, hogy a szolgálati fellépés szabályait megtartották. Az intézkedő rendőrök elmondják, hogy szolgálati feladataik közé tartozik az őrs területén megjelenő körözött személyek figyelemmel kísérése, és mivel a panaszos korábban munkatársuk is volt,

azonnal felismerték, igazoltatás alá vontak, majd adatait lekérdezték a körözési nyilvántartásból. Ezt követően állapították meg, hogy a panaszos ellen a BRFK Gazdasági Osztálya elfogató parancsot adott ki, ezért az Rtv. 33. § (1) bekezdés b) pontja alapján előállították. A jelentések annyi új információt tartalmaznak a fentiekhez képest, hogy az intézkedés foganatosításakor az Rtv. 48. § b) pontjára hivatkozva a panaszos kezeit hátrabilincseltek. A panaszos a rendőrök beszámolója alapján elmondta, hogy az intézkedéssel szemben panasza nincs (ezt aláírásával ellátott nyilatkozatával is megerősítette), csak azt nem érti, miért volt szükség körözés elrendelésére, amikor ügyében eddig mindig megtalálták.

7) A rendőrkapitányság a Testület rendelkezésére bocsátotta a 2011. június 22-én kelt, letéti tárgyakról felvett jegyzőkönyvet, a panaszos befogadáskor írott nyilatkozatát, valamint az elfogás végrehajtásáról és a kényszerítő eszköz alkalmazásáról ugyanazon a napon készült rendőri jelentést. A jelentés rögzíti, hogy a panaszost igazoltatták, az Rtv. 24. § (4) bekezdése szerint átvizsgálták, majd az Rtv. 33. § (1) bekezdés b) pontja alapján elfogták. A jelentésben megtalálható, hogy az Rtv. 48. § b) pontja alapján bilincs alkalmazására került sor, azonban testi kényszerrel a jelentés nem tesz említést. A jelentés szerint a kényszerítő eszköz alkalmazására való figyelmeztetés megtörtént. A bilincset 20 óra 20 perctől 20 óra 30 percig alkalmazták, az intézkedés foganatosításakor hatályos Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról szóló 62/2007. (XII. 23.) IRM rendelet (a továbbiakban: Szolgálati Szabályzat) szerint, kezek „előre illetve hátra bilincselésével”. A jelentés nem utal arra, hogy a panaszos milyen okot adott a bilincs alkalmazására, illetőleg miből lehetett arra következtetni, hogy a panaszos támadásának veszélye fenyeget.

III.

A fentiekből kitűnően, a panaszos sérelmezi, hogy előállítására azért került sor, mert idézését – amelyet a jogszabályi előírásoknak megfelelően senki sem kézbesített számára – nem volt lehetősége átvenni. Ezen túl a panaszos nehezményezi, hogy előállításakor kezeit hátra bilincseltek, holott a rendőri intézkedés alatt végig együttműködő magatartást tanúsított. Az idézés szabályszerűségének megítélése kapcsán a Testületnek elsőként hatáskörét kellett vizsgálnia.

Az Rtv. 92. § (1) bekezdése alapján a Testület hatáskörébe kizárólag azon rendőri intézkedések és mulasztások tartoznak, melyek az Rtv. IV., V. és VI. fejezetének alkalmazásával összefüggésben merülnek fel. Ennek megfelelően a Testületnek

- a rendőri feladatok és utasítások teljesítésének kötelezettsége, azok megsértése vagy annak elmulasztása (különösen: intézkedési kötelezettség, arányosság, azonosíthatóság, segítségnyújtási kötelezettség stb.),

- a rendőri intézkedés vagy annak elmulasztása, illetőleg törvényessége (különösen: igazoltatás, ruházat- csomag- jármű-átvizsgálás, elfogás, előállítás, idegenrendészeti intézkedés, intézkedés magánlakásban, közlekedésrendészeti intézkedés stb.),

- a kényszerítő eszköz alkalmazása és törvényessége (különösen: testi kényszer, bilincs, vegyi eszköz, sokkoló, rendőrbot, útzár, lőfegyverhasználat, csapaterő alkalmazása, tömegoszlatás stb.),

esetén van lehetősége eljárni és az adott intézkedést vagy cselekményt vizsgálni, abból a szempontból, hogy történt-e alapjogi sérelem.

A Testület ezzel kapcsolatban rámutat, hogy a fenti, hatásköri rendelkezések alapján nincs lehetősége annak vizsgálatára és elbírálására, hogy a rendőrség a jogszabályi rendelkezések megtartásával idézte-e a panaszost, mivel az idézést tárgyaló joganyag nem az Rtv.-ben található, hanem azt a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: Be.) szabályozza. Mivel az idézés szabályszerűsége a büntetőeljárás sajátlagos jogorvoslati rendszerébe tartozó kérdés, arra a Be. 196. § (1) bekezdése által biztosított panasz lehetősége irányadó.

A Testület szintén hatáskörének hiányát állapítja meg az elfogatóparancs kiadása tekintetében, mivel a rá vonatkozó hatásköri szabályok értelmében nem értékelheti a büntetőeljárásban közreműködő szervek Be. szerint folytatott tevékenységét.

A panaszos pontos információkkal a Testület hatáskörét illetően nem rendelkezett. Panaszának az előállítást érintő része több ponton is homályos volt, ezért a panasz kiegészítése vált szükségessé. A Testület munkatársával folytatott telefonbeszélgetés során a panaszos egyértelművé tette, hogy nem csupán az idézés körülményeit, hanem az előállítás során történt megbilincselését is sérelmezi.

A Testület az előállítás, valamint a bilincs használata jogszerűségének megítélésére jogosult, ezért megállapításait a következőkben ezen kérdésekre korlátozza.

IV.

A Testület álláspontja szerint a rendőri fellépés érintette a panaszosnak a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény (továbbiakban: Alkotmány) 55. § (1) bekezdésében foglalt személyi szabadsághoz, valamint az 54. § (1) bekezdése szerinti emberi méltósághoz való jogát.

1) Az Rtv. 33. § (1) bekezdésének b) pontja rögzíti, hogy a rendőr a további intézkedés megtétele céljából elfogja és az illetékes hatóság elé állítja azt, aki ellen elfogatóparancsot adtak ki. A törvény idézett rendelkezése eltérést nem engedő, kogens norma: a rendőrök, amennyiben olyan személyt észlelnek, aki ellen elfogatóparancs van érvényben, kötelesek előállítása iránt intézkedni.

A körzeti megbízottak jelentéseiből kitűnt, hogy szolgálati feladataik körébe tartozik az őr területén megjelenő körözött személyek figyelemmel kísérése. Mivel korábban munkatársuk volt, a rendőrök a személyes ismeretség okán könnyen észlelték a panaszost. Az intézkedés a szolgálati fellépés szabályainak betartásával, igazoltatással kezdődött, majd a panaszos adatait a nyilvántartásból lekérve nyert megállapítást, hogy ellene elfogatóparancs van érvényben. Ezt követően, a körzeti megbízottaknak mérlegelési lehetősége nem volt, a panaszos elfogásáról és a rendőrkapitányságra történő előállításáról mindenképpen gondoskodniuk kellett.

Az előállítás foganatosítása kapcsán Testület megállapítja, hogy a panaszos személyi szabadsághoz való jogát nem érte sérelem, mivel az alapjog-korlátozás a jogszabályi rendelkezések betartásával történt.

2) A Testület a panaszossal szemben alkalmazott kényszerítő eszköz (bilincs) tekintetében az alábbi megállapításokat tette.

A bilincs alkalmazásának eseteit az Rtv. 48. §-a sorolja fel, amely szerint a rendőr a személyi szabadságában korlátozni kívánt vagy korlátozott személy önkárosításának, támadásának, szökésének megakadályozására vagy ellenszegülésének megtörésére bilincset alkalmazhat. A bilincselés szabályait az intézkedés foganatosításakor hatályban lévő Szolgálati Szabályzat 60. §-a részletezi. Annak (1) bekezdése példálózó jelleggel felsorolja a bilincs alkalmazásának esetköreit: bilincs alkalmazása különösen azzal szemben indokolt, aki erőszakos, garázda magatartást tanúsít, és ennek abbahagyására testi kényszerrel nem készíthető, vagy aki az intézkedő rendőrt, annak segítőjét, illetve az intézkedésben közreműködőt megtámadja, akinek az elfogására bűncselekmény elkövetésének megalapozott gyanúja miatt került sor, és szökése bilincs alkalmazása nélkül nem akadályozható meg, akinek a jogszerű intézkedéssel szembeni ellenszegülése testi kényszerrel nem törhető meg, aki önkárosító magatartást tanúsít, vagy ilyen magatartás tanúsításával fenyeget. A Szolgálati Szabályzat 60. §-ának (6) bekezdés a) pontjának első fordulata szerint továbbá a bilincselés módját az intézkedő rendőr az adott körülmények között a legcélrányosabban választja meg azzal, hogy a kezek hátra bilincselése akkor célszerű, ha a bilincs alkalmazására testi kényszer útján kerül sor.

A Szolgálati Szabályzat a kényszerítő eszközök általános szabályai között, az 57. § (1) bekezdésében rögzíti, hogy a rendőr szolgálata jogszerű teljesítésekor köteles intézkedéseinek érvényt szerezni, ennek érdekében előzetes figyelmeztetés után, az arányosság elvének figyelembevételével kényszerítő eszközt alkalmazhat. Ehelyütt utalni kell az Rtv. 2. §-a (1) bekezdésének garanciális előírására, miszerint a rendőrség tiszteletben tartja és védelmezi az emberi méltóságot, óvja az ember jogait.

Az elfogás végrehajtásáról szóló jelentés szerint a panaszossal szemben az Rtv. 48. §-ának b) pontja alapján, azaz a támadás megakadályozása érdekében alkalmazott a rendőr bilincset 10 perc időtartamra. Az intézkedő rendőrök beszámolóí, valamint a panaszos előadása egybeesik abban a tekintetben, hogy a panaszos elsődlegesen az idézés körülményeit kifogásolja, amely miatt az intézkedő rendőrök nem tehetőek felelőssé. A panaszos az intézkedést foganatosító rendőrök volt kollégája. A rendőri jelentések nem utaltak arra, hogy a panaszos bármiféle ellenállást, vagy fenyegető magatartást tanúsított volna, testi kényszer alkalmazására pedig nem került sor, mert az nem volt indokolt. A panaszos elmondta, hogy ő az előállítás során végig együttműködő volt, mellyel szemben álló rendőrségi álláspont nem áll a Testület rendelkezésére. A panaszos előadását tovább erősíti, hogy nem tűnik valószínűnek a támadás veszélye egy volt kolléga részéről, aki az intézkedés foganatosítása közben arról beszélget a rendőrökkel, hogy legkevésbé őket hibáztatja idézése szakszerűtlen kézbesítése miatt. A Testületben a bilincselés kapcsán az a meggyőződés alakult ki, hogy a kényszerítő eszköz alkalmazására egyfajta automatizmusként került sor, mivel a panaszos esetleges támadási szándékára semmi sem utalt, az nem volt közvetlenül fenyegető, mi több, annak reális veszélye sem állt fenn – még a rendőrségi iratokból kitűnően sem.

Az intézkedés az arányosság korábban már említett, alapvető jelentőségű követelményének megsértésével történt, mivel a panaszos esetleges támadását még annak valóságos megtörténte esetén sem elsődlegesen bilincseléssel, hanem a kényszerítő eszközök alkalmazása során előírt fokozatosság követelményének szem előtt tartásával a legkisebb jogsérelemet okozó, alkalmas kényszerítő eszközzel, azaz testi kényszerrel kellett volna elhárítani. A jelentésekből kitűnik, hogy az intézkedést szám szerint hat rendőr foganatosította

(az egyik rendőr utal is rá, hogy annyian voltak, hogy a szolgálati járműbe nem is fértek be mindannyian). Ilyen fokú rendőri erőfölény mellett különösen valószínűtlen az intézkedés alá vont támadó fellépése. A Testület töretlen gyakorlatára hivatkozva utal rá, hogy a kezek hátrabilincselésére csak különösen indokolt esetben kerülhet sor.

A Testület a rendelkezésére álló adatok birtokában úgy ítélte meg, hogy a panaszossal szembeni bilincs alkalmazása – az intézkedés időpontjában hatályban volt – jogszabályi rendelkezéseknek (Szolgálati Szabályzat) nem megfelelő módon, indokolatlanul, valamint az arányosság követelményének sérelmével történt, amellyel a panaszos személyi szabadsághoz fűződő jogának, valamint emberi méltóságának sérelmét okozta. A Testület megjegyzi, hogy a fenti rendőri intézkedés a nemrég hatályba lépett, a Rendőrség Szolgálati Szabályzatától szóló 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet alapján is aggályos lenne, hiszen – többek között – a panaszossal szemben a rendőr nem egyedül intézkedett, hanem jelentős számbeli- és erőfölényben voltak [lásd a 41. bekezdés § (1) g) pontját, illetőleg a (6) bekezdés ab)-ac) pontjait].

V.

A Testület megállapította, hogy a panaszos személyi szabadsághoz fűződő joga az előállítás ténye miatt nem sérült, azonban a bilincs alkalmazása a panaszos személyi szabadsághoz, valamint emberi méltósághoz fűződő jogának súlyos sérelmét valósította meg. A Testület az Rtv. 93. §-ának (6) bekezdése szerint a rendelkező részben foglaltak szerint döntött és állásfoglalását megküldi az Országos Rendőrfőkapitánynak.

Budapest, 2011. november 9.

Dr. Juhász Imre
elnök

Dr. Kozma Ákos
elnökhelyettes

Dr. Féja András
előadó testületi tag